

БЕЛЕЙ Михайло – кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, індекс 76000 (myhajlo.beley@pnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8240-0184>

ОВЧАР Анна – аспірантка кафедри соціальної психології, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Україна, індекс 76000 (annadoctor70@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9529-5523>

СМИСЛОТВОРЕННЯ В ЦАРИНІ ПРОФЕСІОГЕНЕЗУ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ ЯК УМОВА ЙОГО ФАХОВОГО СТАНОВЛЕННЯ

Анотація. *Метою роботи є виявити індивідуально-групові відмінності у показниках осмисленості життя майбутніх лікарів та встановити зв'язок з їх цілеспрямованою активністю, спрямованою на професійне самотворення. Стаття є своєрідним продовженням публікацій, що репрезентують наші наукові здобутки, яких було досягнуто впродовж останніх 3 років теоретико-практичних досліджень.*

Методологія. *Особливе місце у особистісно-регуляторним чинникам професійного становлення майбутнього фахівця ми відводимо ціннісно-смісловій свідомості з притаманними їй рефлексивними та ідентифікаційними механізмами, які якраз і забезпечують позитивну динаміку професійно-ціннісних самозмін. Формуючи ціннісне ставлення до своєї майбутньої професії, студент утверджується у своїй суб'єктності, що робить його відповідальним перед собою за свій особистісний розвиток та подальше фахове становлення.*

Наукова новизна. *Зміст цієї роботи ґрунтується на аналізі емпіричного матеріалу, зібраного в процесі досліджень вибірки студентів медичного університету з допомогою методики «Сенсожиттєвих орієнтацій» (СЖО). Використання цього інструменту дозволяє оцінити «джерело» сенсу життя, що може бути пов'язане суб'єктом (досліджуваним) з його майбутнім (цілі), теперішнім (процес) чи минулим (результат), або ж одразу з усіма трьома складовими життя. Це власне і є підтвердженням правоти В. Франкла, який зазначав, що сенс ніколи не існує як об'єктивна даність, однак його завжди можна знайти в процесі осмислення чи переосмислення реального світу. Зібрані в такий спосіб дані аналізуються в комплексі з деякими даними їх мотиваційних тенденцій та фактами дослідження середньостатистичних часових витрат (бюджет часу) на різні види активності.*

Висновки. *Виявленні та представлені у статті показники найбільш суттєвих індивідуально-групових відмінностей вибірки українських та іноземних студентів в самоорганізації процесів цілепокладання й ціледійснення (досягнення) у різних за змістом й актуальністю видах активності, їх результативністю та керованістю слугуватимуть підґрунтям для наших подальших досліджень.*

Ключові слова: *смыслотворення, професіогенез, мотиваційно-регуляторна сфера, професійне становлення, бюджет часу.*

BELEY Mykhailo – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of General Psychology, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, 57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, postal code 76000 (myhajlo.beley@pnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8240-0184>

OVCHAR Anna – Postgraduate Student at the Department of Social Psychology, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, 57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, postal code 76000 (annadoctor70@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9529-5523>

MEANING CREATION IN THE FIELD OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE DOCTORS AS A CONDITION FOR THEIR PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Abstract. *The aim of the work is to identify individual and group differences in the indicators of meaningfulness of life of future doctors and to establish a connection with their purposeful activity aimed at professional self-creation. The article is a kind of continuation of publications representing our scientific achievements, which have been achieved over the past 3 years of theoretical and practical research.*

Methodology. *We assign a special place in the personal and regulatory factors of the professional development of a future specialist to the value-semantic consciousness with its inherent reflexive and identification mechanisms, which precisely provide a positive dynamic of professional and value-based self-changes. By forming a value-based attitude towards his future profession, the student asserts his subjectivity, which makes him responsible for his personal development and further professional development.*

Scientific novelty. *The content of this work is based on the analysis of empirical material collected in the process of researching a sample of medical university students using the «Sense of Life Orientations» (SLO) methodology. The use of this tool allows us to assess the «source» of the meaning of life, which can be associated by the subject (researched) with his future (goals), present (process) or past (result), or with all three components of life at once. This is actually confirmation of the correctness of V. Frankl, who noted that meaning never exists as an objective given, but it can always be found in the process of understanding or rethinking the real world. The data collected in this way are analyzed in combination with some data on their motivational tendencies and the facts of the study of average time expenditure (time budget) on various types of activity.*

Conclusions. *The indicators of the most significant individual and group differences of the sample of Ukrainian and foreign students in the self-organization of goal-setting and goal-realization (achievement) processes in different types of activity in terms of content and relevance, their effectiveness and manageability, identified and presented in the article, will serve as the basis for our further research.*

Key words: *meaning-making, profession genesis, motivational and regulatory field, professional development, time budget.*

Постановка проблеми. Дослідження, що впродовж тривалого часу проводяться нами з студентами медичного університету, переконливо довели, що мотивація та саморегуляція є тими ресурсами, які здатні підвищити якість навчально-професійної діяльності студентів, а отже і позитивно впливати на їх професійне становлення. Насамперед, особливу увагу у своїй роботі ми приділяємо формуванню у студентів ціннісного ставлення до їх майбутньої фахової діяльності. Сформований в такий спосіб образ себе як професіонала здатен виконувати спрямовальну функцію, задавати перспективу власного становлення, продукувати нові смисли й підвищувати цінність обраного професійного шляху.

Аналіз досліджень. Разом з цим, проблема смислотворення в царині професіогенезу, зокрема, та й у галузі психології особистості в цілому, потребує подальших ґрунтовних розвідок. Наше скромне дослідження покликано не лише загострити проблему, а й дати конкретні відповіді на актуальні для нас питання.

Мета статті: виявити індивідуально-групові відмінності у показниках осмисленості життя майбутніх лікарів та встановити зв'язок з їх цілеспрямованою активністю, спрямованою на професійне самотворення.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні, яке було організовано нами в умовах Івано-Франківського національного медичного університету, взяли участь 64 студенти (з них – 42 етнічні українці і 22 іноземні студенти (Індія, Єгипет, Марокко, Нігерія) 5 курсу медичного факультету та факультету підготовки іноземних громадян освітньо-професійної програми «Медицина». В процесі дослідження нами використовувались різноманітні вимірювальні інструменти, з допомогою яких ми фіксували важливі показники досліджуваних змінних. Однак, зважаючи на те, що обсяг статті не дозволяє представити всю зібрану нами емпірику, ми зупинимось на аналізі лише деяких важливих, на наш погляд, даних. Більш цілісне уявлення про специфіку нашого дослідження можна зробити ознайомившись з нашими публікаціями (Белей, 2024, с. 3–5).

В основу аналізу емпірики цієї статті покладено результати дослідження студентів-медиків, отримані з допомогою методики «Сенсожиттєві орієнтації» (СЖО) Д.А. Леонтьєва (Метельська, 2019, с. 25–30), які доповнювались деякими даними їх мотиваційних тенденцій та фактами дослідження середньостатистичних часових витрат на різні види діяльності (бюджет часу). Тест СЖО дозволяє оцінити «джерело» сенсу життя, що може бути знайдений суб'єктом (досліджуваним) або в майбутньому (цілі), або в теперішньому (процес), або у минулому (результат), чи одразу у всіх трьох складових життя. Це власне і є підтвердженням правоти В. Франкла, який зазначав, що сенс ніколи не існує як об'єктивна даність, однак його завжди можна знайти в процесі осмислення чи переосмислення реального світу.

Тест СЖО є адаптованою версією тесту «Мета в житті» (Purpose-in-Life Test, PIL) Джеймса Крамбо та Леонарда Махоліка. Методика була розроблена на основі теорії прагнення до смислу та логотерапії Віктора Франкла і мала на меті емпіричну валідацію деякої сукупності уявлень з цієї теорії. За результатами факторного аналізу адаптованої Д.А. Леонтьєвим версії цієї методики було створено тест СЖО, що включає, поряд із загальним показником осмисленості життя, також п'ять субшкал, котрі відображають три конкретних сенсожиттєвих орієнтацій (мети в житті, насиченість життя і задоволеність самореалізацією), а також два аспекти локусу контролю (локус контролю-Я та локус контролю-життя).

Слід зазначити, що усі психологічні змінні, які покладені в основу методики, відповідають найбільш важливим психічним процесам, які відбуваються у сфері самосвідомості кожної людини: цілепокладання і цілездійснення (досягнення); процесуальність – результативність життя; локус контролю «Я» і локус контролю «Життя» – його керованість. Позаяк усі ці поняття і їх зміст відповідають предмету нашого дослідження, то їх без сумніву можна вважати індикаторами відповідного розвитку досліджуваних студентів.

Що стосується деяких процесуальних характеристик цієї методики, то є потреба також зупинитись на окремих її особливостях. Спочатку варто нагадати, що згідно концептуальних положень автора даного інструменту, процес самооцінювання відбувається в процесі вибору однієї з 20 пар протилежних тверджень, яке на думку досліджуваного найбільше відповідає його психологічній сутності («образу Я»). Кожне з обраних досліджуваним суджень корелює відповідним чином з факторами осмисленості його життя, яке стає можливим за умов: наявності цілей; їх задоволенні, що є результатом досягнення; впевненості у власній здатності ставити перед собою цілі й мати можливість вибору задач адекватного рівня складності та досягати бажаних результатів.

Ситуація дослідження надає можливість кожній людині в реальному часі (тут і тепер) зробити певний вибір у вигляді вчинку, дії чи бездіяльності. Основою такого вибору є сформоване уявлення про сенс життя або його відсутність. Сукупність здійснених, актуалізованих виборів формує «минуле», яке незмінне, при цьому варіаціям піддаються лише його інтерпретації. «Майбутнє» є сукупність потенційних, очікуваних результатів від тих зусиль, що робляться в теперішньому. У зв'язку з цим майбутнє принципово відкрите, а різні варіанти очікуваного майбутнього мають різну мотивуючу привабливість.

Два останніх фактори, характеризують внутрішній локус контролю, який по-суті відображає показники згоди з наведеними вище даними, причому один з них характеризує загальне світоглядне переконання в тому, що контроль можливий, а інший відображає віру у власну здатність здійснювати такий контроль («образ Я»).

Ще однією процедурною особливістю методики є те, що в процесі вибору судження обирається не лише полюс, а й визначається рівень його суб'єктної вираженості в оцінках 1, 2, 3, які при співвіднесенні з полюсом твердження можуть бути екстрапольовані у 7-бальну шкалу. При цьому, висхідна послідовність градацій (від 1 до 7) чергується у випадковому порядку з низхідною

(від 7 до 1). Максимальний бал (7) завжди відповідає полюсу наявності мети у житті, а мінімальний бал (1) – полюсу її відсутності; позначка 0 займає проміжне місце між полюсами і обирається досліджуваним у випадку, коли обидва твердження для нього не характерні (не властиві).

Також при обробці емпіричних даних слід враховувати ще одну обставину: кожна з 5 шкал містить різну кількість порівнюваних пар суджень (від 4 до 6). Тому при їх підрахунку спочатку знаходяться сумарні показники за кожною шкалою, а потім здійснюється їх «зведення до спільного знаменника»:

Субшкала 1 (цілі); Субшкала 2 (процес); Субшкала 5 (локус контролю – життя) – 6 пар суджень. Тут сирі показники залишаються без змін. Субшкала 3 (результат) – 5 пар; Субшкала 4 (локус контролю – Я) – 4 пари суджень. У цих двох шкалах загальний сумарний показник перемножується на 6/5 (шкала 3) і на 6/4 (шкала 4). Тим самим ми урівнюємо умови нарахування показників за всіма шкалами.

А тепер спробуємо уважно розглянути і проаналізувати результати тесту СЖО. Для зручності проведення аналізу, ми представили отримані дані у відповідності до якісних відмінностей досліджуваних вибірок: українські студенти – іноземні студенти (високий рівень успішності – низький рівень успішності). Для початку розглянемо розподіл середньогрупових шкальованих оцінок у вибірці студентів з високим рівнем успішності (табл. 1).

Таблиця 1

Емпіричні значення середньогрупових шкальованих оцінок студентів з високим та низьким рівнем успішності (за результатами тесту СЖО)

Вибірка досліджуваних студентів	Навчальна успішність	Шкали					
		Цілі у житті (ЦЖ*)	Процес життя (ПЖ*)	Результат Життя (РЖ*)	Лок. контр. – Я (ЛК-Я*)	Лок. контр. – життя (ЛК-життя*)	Заг. показн. СЖО (ЗП*)
		1	2	3	4	5	6
Іноземці	Успішність А – В	35,3	26,9	24,1	26,8	27,8	98,9
Українці		32,7	31,2	26,2	27,7	33,5	104,9
Іноземці	Успішність D – E	28,8	24,6	19,1	25,7	23,4	86,3
Українці		24,7	20,4	17,6	18,7	19,7	78,9

* Примітка: надалі у тексті використовуватимуться аббревіатурні назви або номерні значення.

Усі ці показники мають безпосереднє відношення до предмету нашого дослідження. Однак, у такому вигляді виявити якісь тенденції чи закономірності практично неможливо. Тому треба задати правильну графічну форму розподілу цих показників, яка буде не лише простою і зрозумілою, а й практичною для подальшої аналітичної роботи. На наш погляд, найбільш візуальною та зручною є лінійна діаграма.

Порівнюючи між собою емпіричні дані вибірки академічно успішних студентів (українців та іноземців), можна категорично стверджувати про їх щільний розподіл за усіма субшкалами (рис. 1).

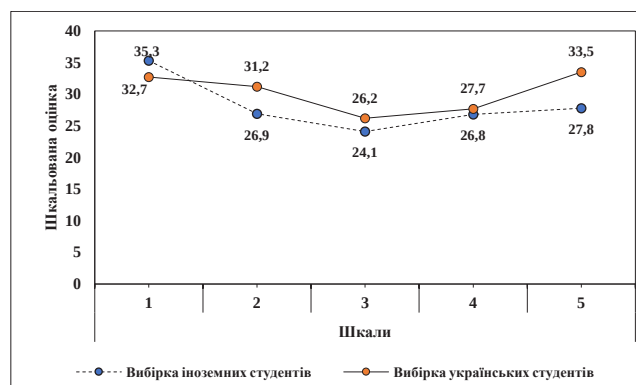

Рис. 1. Розподіл показників шкальованих оцінок за результатами тесту СЖО на вибірці студентів з високим рівнем успішності (успішність А, В)

При цьому в абсолютній більшості українці мають дещо вищі показники (окрім шкали «Цілі у житті» – ЦЖ), хоча якщо брати до уваги абсолютний показник, то зрозуміло, що в обох випадках вони є доволі посередніми.

Як бачимо з діаграми, основні відмінності серед обох груп досліджуваних студентів стосуються 4 з 5 основних шкал методики: «ПЖ», «РЖ», «ЛК-Я», «ЛК-життя». І лише за першою шкалою («ЦЖ») іноземні студенти перевершують за показниками українців: 35,3 проти 32,7. Тут нам необхідно внести ясність щодо кількісних даних, тому що сама відмінність за кількісними значеннями ще не є підставою для категоричних суджень про існуючу перевагу.

Позаяк усі сумарні показники за всіма шкалами були «зведені до спільного знаменника» за кількістю суджень (6), то зважаючи на можливі варіанти вибору з боку досліджуваних, не важко уявити інтервальну шкалу такого розподілу: мінімальному значенню шкали (1) відповідає число 6, медіальне значення шкали (Me) буде дорівнювати 19–24, а максимальне – 42. Таким чином, можна в цілому представити інтервальну шкалу у такому вигляді: три нижніх рівні – 1–6; 7–12; 13–18 і три верхніх 25–30; 31–36; 37–42.

При цьому слід пам'ятати, що незважаючи на відносно велике кількісне значення медіального показника (19–24), в контексті його якісної інтерпретації він означає, що обидва амбівалентні твердження для досліджуваного не характерні (не властиві). Іншими словами, кожен з шести медіальних значень (19–24) може бути прирівняний до 0. Також важливо розуміти, що згідно інтервального розподілу, показники вираженості відповідної психологічної змінної (відповідає назві шкали) можуть знаходитись на трьох рівнях: *низькому* (25–30), *середньому* (31–36) і *високому* (37–42). Таким чином, представлені числові значення інтервальної шкали дають нам тепер підставу для адекватної інтерпретації отриманих емпіричних даних.

Отже, студенти української вибірки переважають зарубіжних одногрупників за показником «ПЖ» або інтересом до життя та емоційною насиченістю життям (31,2). Цей показник є свідченням того, що досліджувані сприймають процес свого життя як цікавий, емоційно насичений і наповнений змістом. За інтегральним показником (домінуючі мотиваційні тенденції та час відведений на відпочинок й спілкування) вітчизняні студенти отримують задоволення від свого перебування в університеті та від свого статусу й здатності до розв'язання актуальних професійно-значущих задач. Натомість, іноземні студенти дещо поступаються за цим показником вітчизняним студентам.

На такому ж середньому рівні сформованості у цієї ж групи досліджуваних знаходиться показник «ЦЖ» (32,7) і «ЛК-життя» (33,5). Перший показник означає, що досліджувані переконані у наявності в них таких життєвих цілей, які у майбутньому надаватимуть їхньому життю осмисленості, спрямованості та тимчасової перспективи. Другий же показник дає право стверджувати, що студенти вважають себе цілком спроможними контролювати своє життя, вільно приймати рішення та втілювати їх у життя.

Що стосується зарубіжних студентів, то найвищий показник, який було виявлено у досліджуваній вибірці становив 35,3 (середній рівень). Всі інші показники знаходяться у діапазоні від медіальних до нижніх рівнів сформованості. Перевага іноземних студентів над українцями за кількісним показником ЦЖ (35,3 і 32,7 відповідно) може бути підкріплена деякими аргументами, отриманими внаслідок обробки суджень методики незавершених речень. Зокрема, вони значно частіше називають мотиви прагматичного змісту: «не збираюся працювати за фахом, однак мені потрібен диплом про вищу освіту» (43%), «вчуся задля отримання диплому про вищу освіту», «потрапивши до вишу, змушений вчитися, щоб закінчити його» (50%). На запитання: «Якщо з якихось причин Ви не зможете себе реалізувати в професії лікаря, то де і в якій сфері намагатиметесь себе утвердити», досліджувані дали такі відповіді: *власна компанія, адвокат, соціальна робота, викладач, ІТ, армія, спорт*. Нам видається цілком доречним припущення, що для багатьох іноземних студентів, отримання диплому лікаря не тільки створює можливості для фахового самоутвердження, а й значно розширює їх життєві цільові спроможності поза професійною сферою. Натомість життєва перспектива серед успішних студентів української вибірки, здебільшого, пов'язана лише з фаховою діяльністю, а отже вона є вузькою за сферою самоутвердження у порівнянні з іноземцями.

Тепер розглянемо розподіл показників за цими ж шкалами серед обох дослідницьких груп студентів з низьким рівнем успішності (рис. 2).

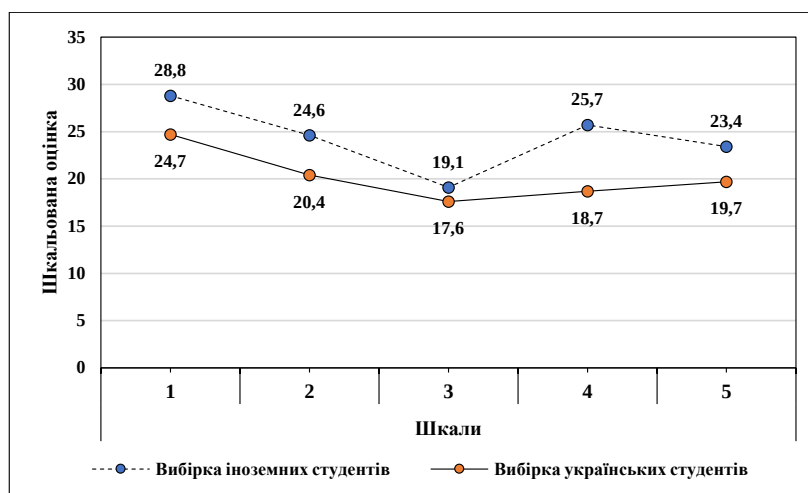

Рис. 2. Розподіл показників шкальованих оцінок за результатами тесту СЖО на вибірці студентів з низьким рівнем успішності

Тут картина вкрай протилежна: вибірка українських студентів поступається зарубіжним за усіма показниками шкал. Тобто тенденція протилежна тій, що має місце серед успішних студентів. При цьому усі кількісні значення у них знаходяться на рівні медіальних, що є підставою для висновку про те, що ця група студентів або не може (чи не здатна) оцінити суб'єктивну значущість для себе того сенсу, який закладений у змісті суджень шкал, або вони їм не цікаві, не актуальні.

Якщо оцінювати результати зарубіжних студентів, то незважаючи на переваги за показниками усіх 5 шкал, окремої уваги заслуговують кількісні значення за шкалами «ЦЖ» – 28,8 і «ЛК-Я» – 25,7 (нижній рівень сформованості). Позаяк перевага іноземних студентів за показниками шкали ЦЖ має місце в обидвох якісних групах, то можна припустити, що спектр їх життєвих цілей значно ширший і вони дійсно цілеспрямованіші і наполегливіші у досягненні своїх цілей.

Окремо зупинимось на показниках шкали № 3 («РЖ»), позаяк вони є надзвичайно інформативними і можуть слугувати поясненням для інших показників діаграми.

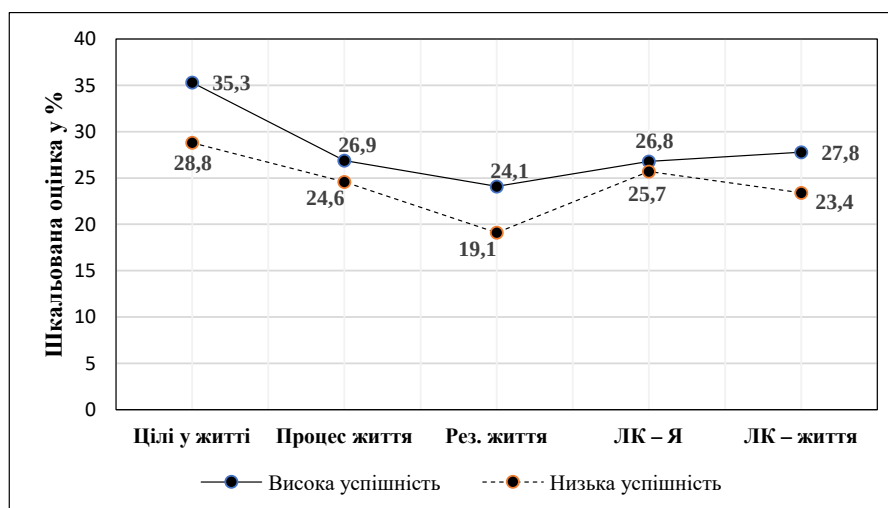

Рис. 3. Показники СЖО іноземних студентів

Вважаємо, що як українські, так і іноземні студенти цієї дослідницької групи цілком усвідомлюють свої посередні успіхи на шляху професійного становлення як майбутніх медиків. Оскільки здобуття освіти на цьому етапі для них виступає «основною справою життя», то цілком зрозумілою є незадоволеність процесом самореалізації.

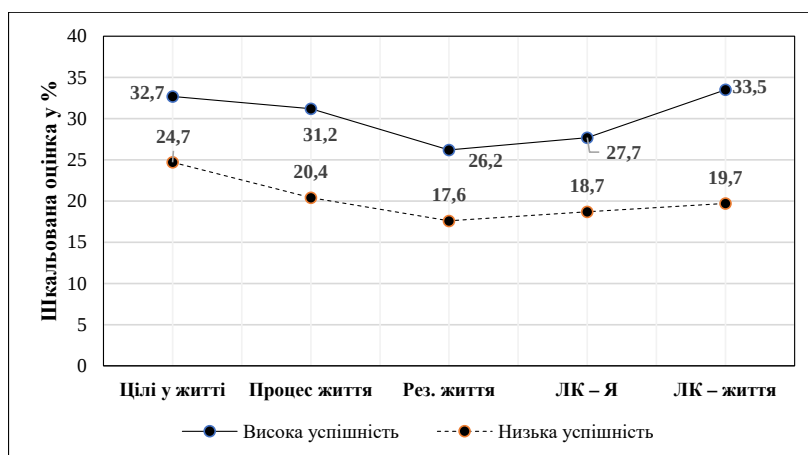

Рис. 4. Показники СЖО українських студентів

Більш того, якщо ми розглянемо розподіл показників за цією шкалою на усіх 4 рисунках, то стане зрозуміло, що в усіх групах студентів вони суттєвим чином поступаються кількісним значенням інших шкал. Тим самим, можемо констатувати, що у всіх групах досліджуваних спостерігається в цілому незадоволеність прожитою частиною життя, низькою його продуктивністю та результативністю.

Деяку зацікавленість у нас викликав показник шкали «ЛК-Я» (25,7 і 26,8) в обох групах зарубіжних студентів. Хоча кількісні значення відповідають низькому рівню, однак їх щільність серед груп студентів з високою і посередньою успішністю підводить нас до висновку, що вони усвідомлюють достатній рівень особистісного ресурсу для реалізації своїх подальших життєвих цілей та перспектив.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений нами аналіз дає підстави стверджувати про наявність деяких індивідуально-групових відмінностей у показниках осмисленості життя майбутніми лікарями та про різний рівень активності, спрямованої на їх професійне становлення. Так, студенти української вибірки (успішність А–В) дещо переважають іноземних одногрупників за показниками «ПЖ», «ЦЖ» і «ЛК-життя» (середній рівень сформованості). Це означає, що досліджувані переконані у наявності в них таких життєвих цілей, які у майбутньому надаватимуть їхньому життю осмисленості. Вони вважають себе цілком спроможними контролювати своє життя, вільно приймати рішення та втілювати їх у життя.

Показники шкал «ПЖ» і «РЖ» свідчать про те, що процес свого життя вони сприймають як цікавий, емоційно насичений і наповнений змістом. Особливе задоволення вони отримують від свого статусу й здатності до розв'язання актуальних професійно-значущих задач. Натомість, іноземні студенти дещо поступаються за цим показником вітчизняним студентам.

Найнижчі показники в обох групах за шкалою «РЖ»: як українські, так і іноземні студенти цілком усвідомлюють свої посередні успіхи на шляху професійного становлення, що викликає у них незадоволеність прожитою частиною життя та низькою його результативністю.

Майже половина зарубіжних студентів з високим і посереднім рівнем успішності переконані, що вони прийшли в медицину за покликанням, а тому працюватимуть лише лікарем. Водночас близько третини серед них не відкидають думку про роботу в іншій (окрім медичної) сфері, а тому мають свій запасний варіант. Також вони переконані в наявності достатнього особистісного ресурсу, щоб побудувати своє життя відповідно до своїх цілей та уявлень про подальшу життєву перспективу.

Література

- Белей М.Д. Смыслогенез личности в контексте контрастных феноменов подлинного обучения. *Психологические исследования*. 2024. No 4. С. 16–22. <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.4.2>
- Метельська Н.Й. Психологические основы исследования и развития профессиональной самосознания работников образования. Методические материалы и рекомендации / за ред. Седих К.В. Полтава, 2019. С. 25–30.
- Овчар А.І. Самоорганізація та самоуправління різними видами активності як умова професійного становлення майбутнього лікаря. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2025. Т 36. (75) №3. С. 84–90. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.3/13>

- Овчар А.І.** Саморегуляторна здатність майбутнього лікаря як чинник його професійного становлення. *Габітус*. 2025. № 72. С. 123–130. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.72.1.22>
- Овчар А.І., Белей М.Д.** Рефлексивно-особистісна компетентність як важлива умова професійного самотворення майбутнього фахівця. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*. 2022. № 20 (65). С. 55–63. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2022.20\(65\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2022.20(65).06)

References

- Belej, M.D.** (2024). Smyslogenez osobystosti v konteksti kontrastnyh fenomeniv podijnogo navchannja. [Meaning generation of personality in the context of contrasting phenomena of event-based learning]. *Psychologichni studii* – *Psychological Studies*, 4, pp. 16–22 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2024.4.2>
- Metel's'ka, N.J., & Sedyh, K.V.** (Ed.). (2019). *Psychologichni osnovy doslidzhennja ta rozvytku profesijnoi' samosvidomosti pracivnykiv osvity. Metodychni materialy ta rekomendacii* [Psychological foundations of research and development of professional self-awareness of education workers. Methodological materials and recommendations]. Poltava [in Ukrainian].
- Ovchar, A.I.** (2015). Samoorganizacija ta samoupravlinnja riznymi vydamy aktyvnosti jak umova profesijnogo stanovlennja majbutn'ogo likarja. [Self-organisation and self-management of various types of activity as a condition for the professional development of future doctors]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'kogo. Serija: Psihologija – Scientific notes of V.I. Vernadsky TNU. Series: Psychology*. 36 (75) 3, pp. 84–90 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.3/13>
- Ovchar, A.I.** (2025). Samoreguljatorna zdattnist' majbutn'ogo likarja jak chynnyk jogo profesijnogo stanovlennja. [Self-regulatory ability of the future doctor as a factor of his professional development]. *Gabitus – Habitus*. 72. pp. 123–130 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.72.1.22>
- Ovchar, A.I., & Belej, M.D.** (2022). Refleksyvno-osobystisna kompetentnist' jak vazhlyva umova profesijnogo samotvorennja majbutn'ogo fahivcja. [Reflective and personal competence as an important condition for the professional self-development of a future specialist.] *Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Serija 12. Psychologichni nauky – Scientific journal of the NPU named after M. P. Dragomanov. Series 12. Psychological sciences*. 20 (65). pp. 55–63 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2022.20\(65\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2022.20(65).06)

Дата надходження статті: 18.09.2025

Дата прийняття статті: 23.10.2025

Опубліковано: 28.11.2025